

GAZETA TRANSILVANIEI

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV, Strada Lungă Nr. 5. —
— Telefon 226 —
Abonament anual 200 Lei
Pentru sirenătate 500 Lei
Pentru autorități, instituții și
intreprinderi 500 Lei
Anunțuri, reclame, după tarif

FONDATA LA 1838 DE GHEORGHE BARIȚIU

Apare de trei ori pe săptămână

Populația românească din țara celor două Apșe (Rusia subcarpatică) a adresat un mișcător apel guvernului român, ca să fie lăsată în noua configurație a statului cehoslovac, nedorind să se înapoieze sub regimul vitreg maghiar de care a scăpat acum 20 ani.

Casa lui Gh. Lazăr

Domnule Director,

Citesc în „Neamul Românesc”, „Universul”, „Curentul”, „Timpul” din 23 și 24 Sept., că din inițiativa părintelui S. Husariu din București, o placă de marmoră, cu o inscripțiune redactată de d-l profesor Nic. Iorga, va fi așezată „pe fronțișpiciul casei din Avrig în care s'a născut și a murit Gheorghe Lazăr”. Părintele Husariu în același timp își exprimă dorința ca „acea casă unde Gheorghe Lazăr a visat sufletul românesc prin slovă și minte românească” să devină un muzeu.

Noi, rudenile lui Gheorghe Lazăr, nu putem decât să mulțumim părintelui Husariu de frumoașa sa inițiativă.

Cred însă necesar să rectific o eroare, pe care o face și pe care au făcut-o și alții, cu privire la casa natală a lui Lazăr.

Casa de piatră, care se află peste drum de biserică din Avrig, și care e considerată de părintele Husariu, și de alți excursioniști, drept casa „în care s'a născut și a murit” marele dascăl, nu este casa lui natală, ci este o casă ridicată târziu după moartea lui și n'are comun cu casa lui natală decât terenul pe care e construită.

Casa în care s'a născut și a murit Lazăr era o casă încăpătoare, însă de lemn, și după moartea lui n'a mai ținut mult. Șoseaua Făgăraș—Sibiu, care astăzi scoboară spre Olt, cotind la dreapta printru curtea bisericii și casa actuală, pe timpul lui Lazăr nu avea direcțiunea aceasta, ci continua drept înainte până în capătul dinspre Racovița al comunei, unde apoi se bifurca, un ram urmând spre Turnul Roșu, altul apucând spre Sibiu. Cu ocaziunea rectificării șoselei și a stabilirii traseului ei de astăzi s'a tăiat o fâșie din curtea familiei Lazăr și casa veche a rămas cu un colț ieșit deasupra șanțului (șoselei). Cum și de altfel era veche, a fost deci dărâmată și în locul ei — mi se pare chiar cu ajutorul statului — a fost construită casa actuală.

În orice caz însă locul, pe care se ridică această casă, este locul pe care se afla casa veche, natală. De aceea dl Iorga în inscripțiunea pe care a redactat-o nu zice că „în această casă”, ci „aici — adică în acest loc — în casă săracă” s'a născut Gh. Lazăr.

Primiți, Vă rog, Domnule Director, deodată cu mulțumirile mele pentru publicarea acestei informațiuni, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Riga, 18 Oct. 1938.

Vasile Stoica,
ministru al României în
Letonia și Lituania.

Numărul viitor al ziarului va apare din cauza sărbătorii de Miercuri (Sf. Dimitrie) Sămbăta viitoare (29 Oct.) cu un supliment închinat foștilor voluntari români din Siberia, cari acum 20 ani, în 29 Oct. 1918, au proclamat unirea cu România liberă.

Invățăminte din pretențiunile Ungariei

Propaganda presei maghiare și a posturilor de radio unguerești, în limbile engleză, franceză, italiană, germană, polonă, slovacă și rutenă, ne dovedește că Budapesta depășește intenționat acordul dela München și violează conștiința spiritală conciliantă, ce se găsește expus cu atâta măiestrie în acest acord de protectorul Budapestei de azi, Ducele Benito Mussolini. Aceste fapte s'au manifestat în toată golăciunea lor în cele 5 zile de tratative între delegația maghiară și slovacă-ruteană dela Comorn (Komárom), privitoare la modificarea teritorială dintre Ungaria și statul federativ de azi cehoslovac-rutean.

În tot timpul negocierilor, — pe cari toți oamenii politici cari cunosc bine pe magnații din Budapesta le-au primit și urmărit cu foarte mult scepticism, — delegația maghiară condusă de d-l Konya și de contele Teleki, amândoi de origine străină, cel dintâi slovac maghiarizat prin tată în anul 1852, iar secundul croat maghiarizat prin părinți în anul 1656, — a dovedit mereu că magnații din Budapesta nu au învățat nimic din evenimentele mondiale politice, economice și naționale, împlănite dela pacea din Trianon în republica cehoslovacă. Ba ceva mai mult. Iuriștii maghiari din Budapesta ne dovedesc că fudulia magnaților maghiari îi împiedecă să interpreteze în mod real spiritul juridic al acestui tratat. Numai astfel se poate explica faptul de ce guvernul maghiar a insistat așa de mult, prin delegația sa dela Comorn, să ajungă cu un ceas mai de vreme la scopul politic pe care îl urmărește, demascându-se singur față de slovacii și rutenii.

Dar așa sunt, așa au fost totdeauna magnații din Budapesta. Boala lăcomiei și a grandomaniei de a fi bogăți mereu și atotputernici în Europa îi determină, în mod fatal, se ajungă întotdeauna cu un ceas mai de vreme ori cu un ceas mai târziu la scopul politic pe care îl urmăresc, după ce mai întâi au cheltuit sute de milioane de pengő din bugetul statului maghiar, pentru propaganda revizionistă. Dovada ne este dată de însuși guvernul maghiar în bugetul său pe anul 1937/1938, cheltuindu-se pentru propaganda revizionistă exact 392 milioane de pengő și 300 de milioane de pengő pentru subvenții la Londra, Paris, Berlin, Roma, Varșovia și Praga, în cercurile politice simpatizante cu Ungaria.

Citind cu atenție memoriul maghiarilor, predat slovacilor la Comorn, constatăm că el nu servește un scop național maghiar, nici un interes economic pentru maghiarii din Slovacia și Rutenia, ci pur și simplu un

mijloc pentru înmulțirea bogățiilor latifundiarilor din Ungaria, tovarăși de cruce cu cei din Ceho-slovacia-rutenia. Afirmăm acest lucru intrucât din art. 3 al raportului comisiei economice maghiare nu rezultă că guvernul din Budapesta garantează pământurile țărănilor maghiari, expropriate de guvernul din Praga dela magnații maghiari, nici gospodăriile modeste ale burghezilor maghiari împlănite cu ajutorul guvernului din Praga, acordând credite pe termene dela 10—25 de ani.

În schimb se declară că cheltuielile exproprierii vor fi suportate de băncile maghiare din Slovacia și Rutenia, având garanția Băncii Naționale maghiare din Budapesta. Acest fapt ne argumentează categoric că băncile maghiare din Slovacia și Rutenia și-au păstrat pe vechii acționari maghiari din Budapesta, — cari evident sunt magnații, — și raporturile economice și financiare din trecut cu Banca Națională maghiară, în ciuda legilor existente cehoslovace, cari interzic în mod expres acest lucru. Ne mai argumentează că acționarii principali ai Băncii Naționale maghiare sunt magnații maghiari și că băncile maghiare din Slovacia și Rutenia activau, — mai activează încă, — pentru revizionismul maghiar primind grase subvenții din Budapesta și în aceeași vreme cerând credite, sub diferite pretexte, Băncii Naționale cehoslovace din Praga.

Iată așa dar, lămurit explicată rentabilitatea revizionismului și irendentismului maghiar pentru magnații maghiari, în vreme ce pentru țărăni maghiari și pentru celelalte clase maghiare producătoare din Slovacia și Rutenia revizionismul și irendentismul latifundiarilor maghiari din Budapesta înseamnă săracie și ruină sigură.

Trecând acum la caracterul politic al pretențiunilor maghiarilor magnați față de slovacii și de rutenii, constatăm că sunt lipsite de orice seriozitate. Sunt ireale și absolut inacceptabile, deoarece din punct de vedere istoric magnații maghiari nu au niciun drept rațional asupra acestor teritorii. Slovacii se găsesc pe pământurile lor din anul 980, în vreme ce răslețe colonii de unghuri se găsesc abia pe la sfârșitul secolului XII, în calitate de servitori și de lucrători de pământ la slovacii înstăriți.

Faptul că slovacii și rutenii au fost câțva timp sub stăpânirea Budapestei, care a căutat să îi maghiarizeze cu orice preț în tot timpul acestei stăpâniri nedorite, nu constituie un drept istoric, ci un proces istoric pe care Budapesta l-a pierdut prin prăbușirea fostei

— Continuare pe pagina 2 —

Rezultatele

Campaniei sanitare în jud. Braşov

D-l prim-medice județean Dr. Pompiliu Nistor a înaintat Inspectoratului general sanitar un raport foarte amănunțit și interesant conținând datele preliminare ale Campaniei sanitare din lunile August și Septembrie a. c. în comunele rurale din jud. Braşov, din cari reținem următoarele date și constatări:

1. Numărul total al comunelor din județ e de 47, din cari au fost anchetate de echipe 29, adică 61,5 la sută.

În alegerea comunelor de anchetat ne-am ghidat de următoarele considerente: Am preferat comunele de margine și munte, cele mai românești, cel cu mai inferior standard cultural, igienic, edilitar și cele cu mai multe boale sociale și mortalitate infantilă mai mare. Au rămas neanchetate comunele mixte române-săsești sau unguerești din centrul șesului județului.

Comunele anchetate sunt: Prejmer, Sita Buzăului, Vama Buzău, Barcani, Intorsura Buzău, Dobârlău, Mărcuș și Budila din plasa Buzaelor, Bran-Poarta, Sohodos, Simon, Moeciul de jos și sus, Fundata, Sirnea, Peștera, Măgura, Zărnești, Tohanul vechiu și nou, Poiana Mărului din plasa Zărnești, Râșnov, Holbav, Tântări din plasa Codlea, Crizbav, Apața din plasa Feldioara, Târlungeni, Satulung și Cernatu din plasa Săcele.

2. Cifra populației județului la 1 Iulie 1938, socotită numai populația dela recensământul din 1930, la care se adaugă sporul natural, fără imigrări și emigrări, cari nu se cunosc în lipsa unor servicii comunale cari să se ocupe cu acestea, — este de 118.279 suflete, (fără populația municipiului Braşov).

3. Numărul gospodăriilor din județ este de aroximativ 27.500. Termenul de „gospodărie” este prea neprecizat pentru că putem da un număr absolut exact, noi l-am luat în sensul de familie, cu viața propriu zisă. Pentru aceea în o gospodărie pot fi mai multe familii, iar în o casă pot fi gospodării și familii mai multe.

În cele 29 de comune anchetate, sunt 16.711 gospodării, din cari au fost anchetate 15.553, adică 92 la sută, iar proporția celor anchetate față de numărul total al gospodăriilor e de 57 la sută. Restul n'a putut fi anchetat, fie că unele case erau părăsite, nelocuite ori cu locuitorii emigrați pe oare care timp ori la lucru mai departe.

4. În cele 29 comune și 15.553 gospodării anchetate, locuiesc 72.692 locuitori. Din aceștia au fost examinați medical 52.745 locuitori, adică 72,7 la sută din locuitorii comunelor anchetate și 45,6 la sută din toți locuitorii comunelor județului (minus municipiului Braşov)

5. Din persoanele examinate (52.745), au fost aflate sănătoase 44.898 înși, adică 85 la sută

din examinați și bolnavi 7.847 înși, adică 15 la sută.

Termeții de sănătoși și bolnavi sunt a se lua cum grano salis, așa după cum se poate examina sumar, fără instrumentar și aparate și după aprecierea subiectivă a unor medici cu diferită pregătire medicală și diferită practică de bolnavi.

6. Boale infecto-contagioase constatate au fost foarte puține, în total 33 cazuri de tuse convulsivă, 3 de pojar, 1 de febră tifoidă, 4 de dizenterie și 1 de oreion, total 42 cazuri.

Din aceste toate erau cunoscute și înregistrate de medicii de circ., afară de un caz de oreion pe care medicul de circ. la reexaminare nu l-a confirmat a fi oreion.

7. Boalele sociale constatate de echipe sunt 366 sifilis, 291 tuberculoze, 46 de cancer, 1 pelagră, total 704 cazuri.

Dar o parte din acestea au fost numai subiective, căci la examenele de Wasserman și la Radioscopie, multe din cazurile date de sifilis și tuberculoză nu au fost confirmate.

Din cazurile confirmate, cele mai multe erau deja cunoscute și înregistrate de medicii de circ. Cazurile noi de T. b. c. au fost descoperite grație radioscopiei în masă.

8. Boalele celelalte aflate sunt: 107 boale venere, din cari însă nu se pot confirma toate. 645 boale ale aparatului respirator. 428 boale ale aparatului circulator. 1198 boale ale aparatului digestiv. 368 boale ale aparatului genito-urinar. 442 boale dermatoze, partea cea mai mare scabie (Bran, Buzae). 53 boale neuropsihiatrice (psihoze, cretini, isterii, neurastenii) 4806 alte boli. Aici se cuprind boale de ochii, nas, gât, urechi, gușe, adenopatii, limfatisme, etc.

Unii din bolnavi au fost aflați cu mai multe afecțiuni, așa că numărul boalelor nu e identic cu al bolnavilor.

9. Probe de laborator, s'au luat aproape numai R.-Wassermann 625, cu 45 pozitive și 2 Koch. Probe de apă, alimente, urmau să se ia de medicii de circ.

Probe Pirquet nu s'au făcut.

10. Examinări radiologice prin aparatul mobil al Inspectoratului s'au făcut la 2788 locuitori. Acest număr nu corespunde cu numărul total al radioscopii făcute, intrucât s'au făcut radioscopii și în comune în cari echipele nu au activat.

Examinări la aparate fixe la spitale, s'au trimis numai din celelalte comune și numai cel mai indicat în număr de 36. Dealtfel radioscopii pentru pulmonare la noi s'au făcut curent și anterior la Sanatoriul de Prof. Tuberculozei.

11. Izolările bolnavilor contagioși sunt făcute numai la domiciliu, nefiind boale cari trebuiesc trimise la spitale. De altfel pentru prezent avem 2

